

A TÖKÉS ORSZÁGOK MEZŐGAZDASÁGÁNAK HANYATLÁSA A HÁBORÚUTÁNI ÉVEKBEN*

A burzsoa statisztika hamisításai és rosszszándékú ferdítései rendkívüli méreteket öltenek. A mezőgazdasági statisztika sem kivétel ebben a tekintetben. Ezért a kapitalista országok cenzusai, összeírásai, folyamatos statisztikái csak korlátozott mértékben, nagy kiigazításokkal és megkötésekkel használhatók fel. Vonatkozik ez különösen a parasztság osztálytagozódását, a parasztagazdaságok helyzetét, a dolgozók anyagi életfeltételeit jellemző adatokra. A burzsoa mezőgazdasági statisztika, a megkülönböztetés nélküli „átlagok” alkalmazásával minden módon ellepezi a dolgozó parasztság anyagi romlásának, az elszegényedés és a nyomor fokozódásának folyamatait, amelyek a burzsoa mezőgazdaságot jellemzik és amelyek rendkívüli módon fokozódtak a háború utáni években. Azonban minden hamisítási csel fogás és mesterkedés ellenére, a kapitalizmus tudós apologetikusainak nem sikerül elleplezniük azt a kétségtelen tényt, hogy a kapitalista országok mezőgazdaságának hanyatlási folyamata, amelyet a kapitalista rendszer általános válságának időszaka tárt fel, nemcsak hogy nem enyhült a második világháború után, hanem jelentősen kiéleződött. Ezt bizonyítja a kapitalista országok fontosabb mezőgazdasági ágai háború utáni termelési dinamikájának elemzése.

Majdnem valamennyi kapitalista ország hivatalos statisztikájában a mezőgazdasági termelésnek a háború utáni években elért színvonalát rendszerint a háború előtti öt évre (1935—1939, vagy 1934—1938) vonatkozó átlagos adatokkal hasonlítják össze. Azonban számos országban ezekben az években a termelés színvonala alacsonyabb volt, mint az ezt az ötéves időszakot megelőző években, sőt, még azoknál az éveknél is alacsonyabb volt, amelyek az első világháborút megelőzték (1909—1913). Az 1934—1938. évekkel való összehasonlítás természetesen eltorzítja a háború utáni mezőgazdasági termelés dinamikájának tényleges képét és számos országban a mezőgazdaság növekedését mutatja. Azonban, ha a termelés *színvonalát*, különösen pedig ha a termelési színvonalnak néhány évtizedet átfogó *hosszabb időszak alatti növekedési ütemét* hasonlítjuk össze, világossá válik, hogy a valóságban nemcsak, hogy nem növekedett a termelés, hanem éppen ellenkezőleg, csökkent. A lakosság növekedését is tekintetbe véve az egy főre eső mezőgazdasági termelés számos kapitalista országban rendszeresen csökken.

Az USA-ban 1935—1939-ben a búzatermelés átlagosan 20,6 millió tonna volt az 1911—1915. évi 21,8 millió tonnával szemben. Az USA lakossága ez alatt az időszak alatt több mint 30%-kal növekedett. Franciaországban a búza-össztermelés 1935—1937-ben összesen 7,2 millió tonnát

* Vesznyik sztatyisztyiki, 1952, 1. sz., 63—75. old.

tett ki, míg az 1890-es években 9 millió tonna, az első világháború előtt pedig több mint 8 millió tonna volt. Az európai kapitalista országokban és Észak-Amerikában az árpa- és zabtermelés 1934—1938-ban az előző öt évhez viszonyítva csökkent.

Az USA mezőgazdasági termelésének általános indexe 1935—1938-ban 5%-kal alacsonyabb volt, mint 1929—1933-ban, sőt még az 1919—1923. évinél is alacsonyabb volt.

Számos országban az állatállomány a háború előtti években az előző évekhez (1925—1929) viszonyítva csökkent.

A burzsoa statisztika adatai azt mutatják, hogy még az USA-ban is — ahol a mezőgazdaság sokkal kedvezőbb körülmények között fejlődött, mint az európai országokban, ahol a monopóliumok óriási mértékben megszédtek magukat az első világháború alatt és ahol a nagygazdaságokban a két világháború közötti időszakban a földművelés technikai színvonalában bizonyos mértékű fejlődés volt tapasztalható — az egész mezőgazdaság igen lassan fejlődött.

*A farmok össztermelése fizikai terjedelmének indexe az USA-ban
1919 és 1930 között
(1935—1939 = 100)*

É v e k	A farmok össztermelése	Növénytermelés	Állattenyésztés
1919	96	95	97
1920	101	104	94
1921	91	89	96
1922	97	96	99
1923	98	96	101
1924	97	100	96
1925	99	99	99
1926	101	101	100
1927	100	99	101
1928	101	103	100
1929	101	100	101
1930	98	96	102
1931	105	106	103
1932	102	102	103
1933	95	92	104
1934	82	76	98
1935	97	97	95
1936	87	83	100
1937	107	110	99
1938	104	105	101
1939	105	105	105

A második világháborút megelőző húszéves időszak alatt, azaz 1920-tól 1939-ig az egész mezőgazdaság termelésének fizikai terjedelme az USA-ban nem egészen 4%-kal növekedett, ebből a növénytermelés 1%-kal, az állattenyésztés körülbelül 12%-kal. Tehát a mezőgazdasági termelés háború előtti színvonalára az USA-ban csak néhány százalékkal volt magasabb, mint az első világháború befejezése után. Ugyanebben az időben az USA lakossága 23%-kal növekedett.

Franciaországban a második világháború előtt (1938-ban) a gabona-növények termelése 5%-kal alacsonyabb volt, mint 1913-ban; a szarvasmarhaállomány csak 5%-kal, a sertésállomány csak 1,5%-kal volt több.

Olaszországban a mezőgazdasági termelés általános indexe 1934—1938-ban 1909-hez viszonyítva csupán 104% volt.

A mezőgazdasági termelés háború utáni dinamikájának az 1934—1938. évek alacsony színvonalával való összehasonlításánál alkalmazott burzsoa statisztikai módszer nem egyéb hamisítási módszernél, amelynek az a célja, hogy elleplezze a mezőgazdaság hanyatlásának és süllyedésének folyamatait a háború utáni időszakban.

A burzsoa statisztika gondosan leplezi azt a tényt, hogy a mezőgazdasági termelés általános színvonala a tőkés országokban rendkívül alacsony. A mezőgazdaság fejlődését a kapitalizmus mind jobban és jobban akadályozza. Az egész kapitalista világban egészben véve annyi élelmiszert termelnek, a polgári közgazdászok beismerése szerint is, ami csak ahhoz elég, hogy a lakosság ne éhezzen. Jóllehet csupán a nyugati félgömb országai annyi gabonát, zsírt és húst termelhetnek, ami elegendő lenne az egész Föld népessége szükségleteinek teljes kielégítésére. Több közgazdász számításai szerint még a jelenlegi vetésterületek terjedelme mellett is, a gépek és a modern agronómiai tudomány-eredményeinek minden téren való alkalmazásával (ami természetesen egyáltalán nem lehetséges a kapitalizmus feltételei között), annyi élelmiszer és mezőgazdasági nyersanyag termelhető, amennyi elegendő lenne ahhoz, hogy 8 milliárd embert jól lehessen vele táplálni és ruházni.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Élelmezési Bizottsága 1946-ban közzétette jelentését a világ élelmezési helyzetéről, amelyben elismeri, hogy az élelmiszerek termelésének háború utáni színvonala a kapitalista országokban még a legszerényebb „fiziológiai normák” alapján is az élelmiszer-szükségletnek csak a *felét* fedezte.

Az Élelmezési Bizottság közgazdászainak számításai a „megkülönböztetés nélküli átlagok” hibás módszerén épülnek fel. Tekintetbe kell venni, hogy az összes gyarmati és függő országokban, amelyekben a háború előtt nem kevesebb, mint 1,2—1,3 milliárd ember élt, a mezőgazdasági termelés színvonala oly alacsony volt, hogy nem biztosította még a falu és város dolgozóinak félig éhezést jelentő létét sem.

A falu és város dolgozó tömegeinek mind jobban fokozódó elnyomódása a kapitalizmus általános válságának időszakában igen szűk lehetőségeket szab a mezőgazdasági termelés növekedése számára, az időszakos gazdasági válságok éveiben pedig a mezőgazdasági termelés színvonalának abszolút csökkenését okozza. Azonban ezeken az okokon kívül a mezőgazdaság állandóan fokozódó elmaradására hatással vannak azok az okok is, amelyek a mezőgazdaság különleges társadalmi felépítésével, főként a föld magántulajdonával, a hatalmas számú kicsiny és mégkisebb gazdaságokkal vannak összefüggésben.

*

A második világháború különbözőképpen tükröződött vissza a kapitalista országok mezőgazdaságán. A háború az európai kontinens háborúban résztvevő kapitalista országaiban, valamint Japánban, Burmában, Indonéziában és a Csendes-óceán medencéjének egyéb országaiban a mezőgazdaság erős hanyatlását és egyenes tönkremenését okozta.

A mezőgazdasági termelést csak az Amerikai Egyesült Államok és

Kanada növelték. Azonban ez a növekedés viszonylag nem volt jelentős, rövid ideig tartott, és távolról sem fedezte a termelésnek az európai és egyéb kapitalista országokban beállott csökkenését.

A háborútáni első évben (1946-ban) a búza és rozs össztermelése az összes európai országokban (Anglia kivételével) jelentősen alacsonyabb volt, mint 1934—1938-ban. Az 1934—1938. évek 42,3 millió tonnás búzatermés átlaga helyett 33,3 millió tonnát, azaz 21 %-kal kevesebbet termeltek. 1947-ben az európai kapitalista országok búzatermelése az 1934—1938. évek átlagának 58 %-a volt. A búzatermelés csökkenése Franciaországban volt a legnagyobb mértékű, ahol 1947-ben az 1934—1938. évek átlagának csupán 40 %-át takarították be. Olaszországban a búzatermés csökkenése 34 % volt. A háborút megelőző öt évben elért *legmagasabb* színvonalal, azaz 1938-cal összehasonlítva a kapitalista Európa gabonatermelésének csökkenése 1946-ban és 1947-ben még nagyobb arányú volt.

A nyugateurópai országok gabonatermelésének csökkenését főként az váltotta ki, hogy az USA-ból és Kanadából az európai országokba irányuló gabonaexport fokozódott. Az amerikai monopolisták a háború befejezése után még jobban fokozták terjeszkedésüket az európai tőkés országokban és rátértek a „Marshall-terv” segítségével ezeknek az országoknak a közvetlen leigázására.

1947-től kezdődően és valamennyi későbbi évben az európai kapitalista országok gazdasága és így ezeknek az országoknak mezőgazdasága is saját magán érezte a leigázó „Marshall-terv” nyomasztó hatását. Az amerikai imperialisták azzal, hogy az európai kapitalista országokat a „Marshall-terv” járszalagjára vonták, ezeknek az országoknak mezőgazdaságát olyan hanyatlásba rántották, amilyet ezek az országok kapitalista fejlődésük egész története során még sohasem éltek át.

1950-ben a búzatermés, a kedvező időjárási viszonyok ellenére, a marshallizált országokban 2 %-kal alacsonyabb volt az 1934—1938. évek átlagánál és közel 15 %-kal alacsonyabb ezen öt év legjobb évének termelésénél. 1951-ben megközelítő becslési adatok alapján a búzatermés még az 1950. évi termésnél is alacsonyabb. Így például Franciaországban az 1951. évi termést 7,2 millió tonnára becsülik, szemben az 1950. évi 7,7 millió tonnás termékkel, Olaszországban 6,7 millió, 7,6 millióval szemben. Angliában a búza vetése 1951-ben 13 %-kal, a termés pedig 17 %-kal csökkent. Csökkent a búzatermés Nyugat-Németországban, Hollandiában és más országokban is. Igen nagy mértékben csökkent a búzatermés Franco-Spanyolországban is.

A Titó-klikk az amerikai monopóliumoknak rabszolgaságába eladott Jugoszláviát teljes pusztulásba vitte és ennek az országnak mezőgazdasága is a fokozódó hanyatlás képét mutatja. 1950-ben Jugoszláviában 22 %-kal kevesebb búzát termeltek, mint a háborút megelőző öt év átlagában, a kukoricatermés pedig 4,5 millió tonnáról 2,5 millió tonnára csökkent.

Csökken az állattenyésztési termékek termelése is. A európai marshallizált országokban a hústermelés az 1934—1938. évek átlagos színvonalához viszonyítva 1949-ben 79 % és 1950-ben 87 % volt. A vajtermelés 1949-ben 14 %-kal, a tojásé 9 %-kal volt alacsonyabb, mint a háború előtt.

Az amerikai monopóliumok megfojtják Európa mezőgazdaságát. Ezt legvilágosabban Európa legnagyobb marshallizált országainak példáján — Franciaország, Olaszország, valamint Nyugat-Németország példáján — figyelhetjük meg.

Franciaországban az évi átlagos búzatermés a háború utáni öt év alatt 6,8 millió tonna volt a második világháború előtti 8,8 millió tonnával szemben.

A mezőgazdasági termelés általános csökkenése mellett a kapitalista gazdaságok erősödtek. A termelés csökkenése a kisparaszti gazdaságok rovására ment végbe.

Nem kevésbé meglepő képet látunk Olaszországban sem. Itt már az első és második világháború között igen világosan megmutatóztak a mezőgazdaság degradálódásának folyamatai. A mezőgazdaság általános termelési indexe Olaszországban 1924—1928-ban 1909-hez viszonyítva — 96 volt, 1909-et 100-nak véve. 1934—1938-ban ez az index 104 volt és a háború utáni években nem emelkedett fel a háború előtti színvonalig. Az 1948-ra vonatkozó legutolsó adatok szerint ez az index 1909-hez viszonyítva csak 90 volt, a lakosságnak 40 év alatti 36%-os növekedése mellett.

Olaszország gabonanövénytermelése 1949-ben, annak ellenére, hogy az előző évekhez viszonyítva bizonyos mértékben növekedett, 13%-kal alacsonyabb volt, mint a háború előtti négy év átlaga. Sem a vetésterület, sem pedig a termés mindmáig nem érte el a háború előtti színvonalat. A legnagyobb mértékben az exportnövények termelése csökkent: a gyümölcsöké és citromféléké 30%-kal, a boré 39%-kal, az olívaolajé 22%-kal. A termelés csökkenése állapítható meg az állat- és szárnyastenyésztés terén is. A hústermelés 1948—1949-ben a háború előtti termelés 88%-a volt.

Olaszország, amely a háború előtti években majdnem teljesen kielégítette búzaszükségletét a belső termeléssel, 1948-ban és 1949-ben több mint 4 millió tonna búzát és lisztet vitt be, ebből több mint 3 millió tonnát az USA-ból.

A kizsákmányolás kapitalizmus előtti formáinak maradványai ennek az országnak mezőgazdaságában tovább uralkodnak. 8 millió hektár megművelt földből 6 millió hektárt a feles és részes gazdálkodás jobbágyi feltételei között művelnek meg. Hatalmas agrártúlnépesedés és százezernyi földnélküli paraszt mellett, nagy, teljesen kihasználatlan földterületek vannak. Az amerikai monopolisták járszalagján vezetett de Gasperi-kormány minden eszközzel akadályozza az agrárreform megvalósítását. A földmunkások és parasztok erre sztrájkokkal, a parlagon heverő földek elfoglalásáért folytatott harccal válaszolnak.

A „Marshall-terv” rendkívül pusztító hatása megmutatkozik Nyugat-Németország mezőgazdaságán is. Az 1949—1950. évek általános mezőgazdasági indexe a német földbanc beszámolójának adatai szerint az 1934—1938. évek átlagos színvonalának 94%-a volt, ebből az élelmiszerek indexe 88%.

Adenauer, a bonni bábkormány élén álló amerikai lakáj, 1950-ben az egyik sajtókonferencián elismerte, hogy „kénytelenek vagyunk lenyelni a keserű pilulát és feláldozni a mezőgazdaságot a Marshall-tervnek”.

Nyugat-Németország vezetői az amerikai monopóliumok kedvéért korlátozzák országuk mezőgazdasági termelését. Így például 1950-ben, amikor az élelmiszernövények termelése jelentősen alacsonyabb volt az 1938. évi színvonalnál, a búzabehozatal 1724 ezer tonna volt, az 1936-ban Németországba importált 74 ezer tonnával szemben (az 1936-os határok között). Ennek megfelelően a cukorbehozatal 596 ezer tonna és 9,9 ezer tonna; a disznósíré 92 ezer- és 32 ezer tonna volt. A háború előtti állatállományt, különösen a sertésállományt, még korántsem állították helyre. Az állatálló-

mány helyreállítását a takarmánygabona hiánya gátolja, amelynek termelését mesterségesen korlátozzák.

Az országon belül, Németország keleti és nyugati részei között létrejövő helyes árucser mellett a búza-, cukor- és növényi olajbehozatal sokszorosan csökkenteni lehetne, mivel Kelet-Németország sok mezőgazdasági termékből felesleggel rendelkezik. A bonni főkolompások azonban mindjobban szűkítik a Német Demokratikus Köztársasággal folytatott kereskedelmet.

Nyugat-Németország gazdaságának remilitarizálása méginkább rosszabbítja a mezőgazdaság helyzetét, mivel a dolgozók által fizetett adók óriási arányú megnövekedése a mezőgazdasági termékek értékesítési feltételeinek további rosszabbodásához vezet; növekszenek a parasztság által fizetett adók is, ami csökkenti a gazdaságok jövedelmezőségét.

A fegyverkezési verseny, az agresszív háborúra való fokozott előkészület oda vezetett, hogy az európai kapitalista országok az utolsó két évben már nem tudtak annyi gabonát vásárolni, mint amennyit 1947—1948-ban vásároltak. A munkanélküliség növekedése, a munkabérek elleni támadás (a munkabérek befagyasztása, vagy egyenes csökkentése), az előrendű fogyasztási cikkek árának akadálytalan növekedése — a mezőgazdasági termékek keresletének csökkentéséhez vezettek.

A búzakivitel az USA-ban 1950-ben 6,4 millió tonna volt az 1949. évi 11,1 millió tonnával és az 1947. évi 13,1 millió tonnával szemben. Ez nem vezetett a nyugateurópai országok mezőgazdasági helyzetének megjavításához. 1950-ben és 1951-ben (előzetes becslések szerint) az élelmiszer- és takarmánynövények össztermelése Európában nem növekedett lényegesen, több országban pedig éppenséggel csökkent. A belső termelés növekedése a parasztságok legnagyobb részének nehéz helyzete következtében 1949—1950. években távolról sem fedezte a nyugateurópai országokba irányuló búza- és lisztkivitel csökkenését.

A parasztok által fizetett adók nagyarányú növekedése ellenére az import csökkenése szűkítette a műtrágyázás alkalmazásának, a gépvásárlásnak, a gazdaság megjavításának, a termelés kibővítésének lehetőségét. Az USA vezetői Nyugat-Európába gabona helyett főként katonai felszerelést szállítanak és nem az élelmiszervásárlásokat finanszírozzák, hanem a marshallizált országok katonai intézkedéseit. A nyugateurópai tőkés országok fegyverkezési versenye és gazdaságuk militarizálása fokozza a mezőgazdaság degenerálódásának folyamatát.

*

A háború ideje alatt az USA-ban a mezőgazdasági termelés bizonyos növekedése volt észlelhető. Ha az USA 1937—1939. évi mezőgazdasági termelését 100-nak vesszük, akkor a mezőgazdasági termelés 1940-ben 103, 1941-ben 106, 1942-ben 117, 1943-ban 114, 1944-ben 116, 1945-ben 117, 1946-ban 120 és 1947-ben 115 (az „Agricultural statistics“ 1948. évi adatai szerint). Ily módon a mezőgazdasági termelés átlagos növekedési százaléka ezekben az években évi 1,7% volt.

A termelésnek ez a csekély növekedése, amelyet a háború alatti és háborúutáni kereslet ideiglenes növekedésével kapcsolatos rohamos ár-emelkedés váltott ki, nem lehetett tartós, mivel nem kapcsolódott össze a belső fogyasztás növekedésével. A legtöbb fogyasztási cikknél az egy

főre eső fogyasztás az USA-ban csökkent, vagy legjobb esetben állandó maradt. Az 1948. évi „Agricultural statistics” adatai szerint az egy főre eső átlagos élelmiszer-gabona fogyasztás, amely 1942—1943-ban a hadsereg fogyasztása révén valamelyest növekedett, 1947-ben lecsökkent és 8%-kal alacsonyabb volt, mint 1938-ban.

A háborúutáni első években az USA mezőgazdasági termelésének viszonylag magas színvonalát (15—20%-kal nagyobb a három háborúelőtti évnél) a mezőgazdasági termékeknek a nyugateurópai és délkelet-ázsiai országokba irányuló hatalmas exportjával tartották fenn. 1948-ban azonban már ezeknek az országoknak behozatalában erős csökkenési tendencia volt észlelhető. Az amerikai monopóliumok urai, arra törekedvén, hogy megakadályozzák az európai kapitalista országok mezőgazdaságának helyreállítását, a kiuzsorázó „Marshall-terv” segítségével remélték fenntartani az USA mezőgazdasági termékei iránti fokozott keresletet és ezzel remélték elodázní az árak elkerülhetetlen esését és a termelés csökkenését. Azonban a „Marshall-terv” nem tudta elhárítani a termelésnek 1948-ban kezdődő csökkenését.

Tekintet nélkül a „Marshall-terv” exportprogramjával elért hatásra, lehetetlennek látszott elhárítani az USA fontosabb mezőgazdasági ágainak (köztük az exportágaknak) a hanyatlását.

Év	Búza millió bushelben	Kukorica millió bushelben	Zab millió bushelben
1946	1153	3250	1497
1947	1367	2384	1199
1948	1314	3682	1423
1949	1146	3378	1323
1950	1017	3131	1465
1951 (becslés)	990	3100	1393

Az összes fontosabb gabonafélék össztermelése 1947—1948-tól kezdődően állandóan csökken. Csökkennek a vetésterületek és a terméshozam, amit a hivatalos statisztika sem képes elleplezni. A kormány a vetésterületek „szabályozására” vonatkozó különleges intézkedéseket igyekszik alkalmazni. Azonban a mezőgazdaság „tervezésének” semilyen frumani kísérlete sem vezet a kívánt eredményhez.

A hanyatlás képét mutatja az amerikai gyapottermelés, amely a termelés értékét tekintve az USA földművelésében az első helyet foglalja el. Míg 1936 és 1940 között az átlagos évi gyapottermelés 13,5 millió bála volt, addig 1946 és 1950 között évi átlagban csak 11 millió bálát termeltek, 1950-ben pedig csak 9,9 millió bálát. A belső szükségleteket kielégítő gyapotfogyasztás az 1947. évi 2274 ezer tonnáról 1949-ben 1768 ezer tonnára csökkent.

Meg kell jegyezni, hogy 1950-ben az összes gyapottermelés az 1890—1895. évek színvonalára süllyedt és csaknem 50%-kal kevesebb volt, mint 1937-ben. A gyapottal bevetett terület jelenleg kevesebb, mint 50 évvel ezelőtt. Ezek az „eredményei” az amerikai földművelés egyik legfontosabb ágának.

A termelés csökkenése nemcsak az USA földművelési ágaira terjed ki, hanem állattenyésztésére is. A hústermelés 1949-ben 13%-kal volt alacsonyabb, mint 1944-ben és 4%-kal alacsonyabb, mint 1947-ben. A szarvasmarhaállomány (különösen a tehénállomány), a juh- és kecskeállomány 1950. január 1-én 1945-höz viszonyítva csökkent. A gyapottermelés 1950-ben jelentősen alacsonyabb volt, mint 1949-ben és a háborúelőtti években. Jelentősen csökkent a zsirtermelés is.

Az egész USA-ban a mezőgazdasági termelés fizikai terjedelme 1950-ben az 1945—1946. évekhez viszonyítva csökkent.

A nagy kapitalista farmok gépesítése fokozza a kisebb farmerek anyagi romlását, növeli a munkanélküli földmunkások számát a mezőgazdaságban, fokozza a farmokról a városba való menekülést. A farmer-lakosság száma az 1935. évi 31,8 millióról 1945-ben 25,6 millióra csökkent és az utóbbi években is tovább csökken. A farmok száma ez alatt az idő alatt egy millióval csökkent. Az USA mezőgazdaságának történetében — amely már a háborúelőtti időben kitűnt a kisfarmerek tönkremenésének nagy méreteivel — a dolgozó farmerek tömeges kiuzsorázása, földjeiknek és vagyosuknak a tőkés mágnások által történő kizsákmányolása még soha sem öltött olyan szörnyű méreteket, mint a háborúutáni években.

A militarizálódás hatalmas arányú fokozódása, a féktelen fegyverkezési verseny, az USA gazdaságának háborús vágányokra való átváltása egyáltalán nem idézi elő a mezőgazdasági termékek utáni kereslet fokozódását. Ezt a készletek növekedésére vonatkozó adatok bizonyítják. Az 1950—1951. évi búzaössztermelés erős csökkenése ellenére a búzakészletek nem csökkennek. 1949. július 1-én a záró búzakészlet az USA-ban 8382 ezer tonna, 1950. július 1-én 11 512 ezer tonna, és 1951. július 1-én 10 750 ezer tonna volt. A gyapotkészletek 1948. június 30-tól 1950. június 30-ig több mint kétszeresükre növekedtek és csak a termelés 1950. évi katasztrofális csökkenése következtében csökkentek 1951. július 1-re. A mezőgazdasági termékek árának magas színvonalon tartása céljából hozott intézkedések ellenére a farmergazdaságok tiszta jövedelme 1949-ben az 1948. évi jövedelemmel összehasonlítva 17%-kal, az 1947. évvel összehasonlítva pedig 15%-kal csökkent.

A Földművelésügyi Minisztérium adatai szerint 1950-ben a farmerek tiszta jövedelme 1949-hez viszonyítva 8%-kal csökkent és az egész háború utáni időszak alatt a legalacsonyabb volt. Az USA szenátusa mellett működő mezőgazdasági bizottság tanúsága szerint „1950-ben a farmerek tiszta jövedelmén csak kétharmadát lehetne megvásárolni annak az árumennyiségnek, amelyet 1945-ben lehetett vásárolni”. A farmerek jövedelmének ilyen hatalmas arányú csökkenése a kis- és középfarmerek termelése fizikai terjedelmének csökkenésével és az 1949. évi, valamint az 1950. év első felében történt árcsökkenéssel magyarázható.

A farmergazdaságok pusztulási folyamata a háborúutáni években fokozódott. Ez a folyamat a farmok számának 1945-től 1950-ig további egy millióval való csökkenésében jutott kifejezésre. Az összes farmok közül 5,5 milliót, a farmoknak kb. 80%-át, számíthatjuk jövedelmezőségük szerint a kis- és középfarmokhoz. Ezek a farmok az összjövedelemnek csak egyharmadát kapják, és ebből a 38%-ot kitevő legkisebb farmok csak a jövedelem 5,8%-át kapják. Ugyanekkor az 5%-ot kitevő legnagyobb farmok az összes farmok jövedelmének 36%-át kapják.

A burzsoa statisztika azt állítja, hogy a jövedelmezőség csökkenése az összes farmereket sújtotta. Ez azonban tudatos hazugság, mivel a nagytőkés farmok, a „felső” 5%, növelte jövedelmét, a 80%-nyi kis- és közép-farmerek pedig viselik a trumani fegyverkezési verseny politikájának minden súlyát. A helyzet az, hogy a dolgozó farmerek nem nyertek az 1941—1948. évek áremelkedésén, mivel ugyanakkor felemelték a farmerek által vásárolt iparcikkek árait; 1947-től 1949-ig a farmer-eladási árak és a vásárlási árak aránya a farmerárak rovására 15%-kal romlott. Ez a viszony 1950-ben tovább romlott. Ezenkívül az áremelkedésből a termékeket a farmerektől felvásárló monopóliumok húztak hasznot. Így például 1949-ben 1946-hoz viszonyítva a farmer-eladási ár és az üzletek kiskereskedelmi ára közötti különbség az élelmiszer-monopóliumok javára 40%-kal növekedett.

A hivatalos árinde克斯 nem fejezi ki a farmerárak tényleges indexét; ezek az árak a dolgozó farmerek számára sokkal alacsonyabbak, mint a nagyrészt az élelmiszer-monopóliumokhoz tartozó tőkés farmok számára. 1951-ben, felhasználva az országban felszított háborús hisztériát, az élelmiszer-monopóliumok a kiskereskedelmi árak újabb emelését érték el, míg a farmerárak csak jelentéktelen mértékben emelkedtek. A monopóliumok hatalmas hasznot húzva leplezetlenül fosztogatják mind a farmereket, mind pedig a fogyasztókat. A tejmonopóliumok eladási árai Washingtonban az átlagos farmer-eladási árnál háromszorta, Chicagóban pedig 5,5-ször magasabbak voltak.

A kiskereskedelmi árak növekedése a létfontosságú szükségleti cikkek fogyasztásának további csökkenéséhez vezetett. Az egy főre eső kenyérfogyasztás az USA-ban 1950-ben 1936-hoz viszonyítva csökkent, emellett a kenyér minősége is romlott. A tejfogyasztás számos államban szintén csökkent, a hús, hústermékek és különösen a zsír fogyasztása mindentűt kisebb lett.

A magas és állandóan emelkedő monopóliárok politikája oda vezetett, hogy a monopóliumok egyre növekvő hasznot húznak az árutermelés fizikai terjedelmének növekedése nélkül, sőt ennek csökkenése mellett.¹ A monopóliumok nyereségeinek növekedése a termelés csökkenése mellett — az egyik legvilágosabb jele a tőkés gazdasági rend végelgyengülésének és rothadásának. Az USA monopolistái az országon belül az árak magas színvonalon tartása mellett, a többi országok gazdasági leigázása céljából számos esetben viszonylag alacsony exportárakat szabnak meg. Ennek következtében mesterségesen fenntartják az export magas színvonalát és akadályozzák az USA-tól függő országokban a mezőgazdaságnak, valamint a mezőgazdasággal kapcsolatos iparágaknak a helyreállítását.

Ugyanakkor az élelmiszermonopóliumok a magas belpiaci árak fenntartása céljából 1948—1950. években nagytömegű mezőgazdasági terméket semmisítettek meg. Így például 1948-ban és 1949-ben 500 millió dollár értékű burgonyát semmisítettek meg, 1950-ben megsemmisítettek 20 millió dollár értékű tejet. A burzsoa statisztika gondosan leplezi az árutömegek megsemmisítésének tényeit.² A hivatalos statisztikai tájékoztatók nem közlik ezeket az adatokat. Azonban egyes tények mégis átszűrődnek a sajtón. Az áruk tömeges megsemmisítése a város és falu dolgozó tömegeinek nyomora és insége mellett — egyike azoknak a felháborító bűnöknek, amelyek a kapitalista rendszert pusztulásra ítélik. „El kell ismerni — mutat

¹ Például az összhústermelés csökkenése mellett a „húskirályok” (Swift, Armour, stb.) jövedelme 1950 júliusától 1951 júliusáig 62%-kal növekedett.

rá Sztálin elvtárs ², hogy az a gazdasági rendszer, amely nem tudja, hogy mit csináljon termelési „feleslegeivel” és kénytelen elégetni azokat, holott a tömegek nyomorognak, munka nélkül vannak, éheznek és tönkremennek, — az ilyen rendszer maga mondja ki saját halálos ítéletét.”²

Az amerikai monopolisták azért töreksenek a termelés csökkentésére, hogy a termelést a csökkenő kereslethez alkalmazzák, elsősorban a kisgazdaságoknak, mint a mezőgazdasági termékek termelőinek kiküszöbölése és teljes megsemmisítése útján. A Gyáriparosok Nemzeti Egyesülete közzétette beszámolóját, amelyben azt javasolja, hogy szüntessék meg az összes farmergazdaságoknak legalább a felét azzal az ürüggyel, hogy azok „nem gazdaságosak”. Az USA elnöke mellett működő bizottság ugyancsak azt javasolja, hogy „zárják be” a farmergazdaságoknak legalább a felét és a farmok tulajdonosainak azt javasolják, hogy „keressenek maguknak más foglalkozást”, más szóval, növeljék a munkanélküliek számát.

A vetésterületek és a mezőgazdasági termelés csökkenése, különösen az 1949—1950. években, a készletek növekedése, a farmerárak már megindult esése (a kiskereskedelmi árak emelkedése mellett), a termékek egyes megsemmisítése, a farmerek eladósodásának és a kisfarmergazdaságok pusztulásának fokozódása — ime, ezek azok a tények, amelyeket az USA hivatalos mezőgazdasági statisztikája erősít meg. Az USA mezőgazdasági termelésének csökkenését nem tudja feltartóztatni még a koreai kaland és a háborús hisztéria felszítása sem.

Az USA mezőgazdasági helyzetének jellemző vonása a jelenlegi fejlődési szakaszban a termelés csökkentése és a készletek növekedése, magas árszínvonal és ezeknek az áraknak viszonylag enyhe csökkenése mellett. Míg az előző gazdasági válság két éve alatt (azaz 1931 és 1932 között) a farmerárak általános indexe 56%-kal csökkent 1929-hez viszonyítva, addig 1949-ben az árindex 1948-cal (a legmagasabb színvonallal) összehasonlítva 13%-kal csökkent, a maximális csökkenés pedig 1950 elején 1948-hoz viszonyítva 18% volt. Mivel ez alatt az idő alatt a kiskereskedelmi árak még növekedtek, az árkülönbözetből eredő nyereséget az élelmiszermonopóliumok s a farmerek és a fogyasztók között álló nagy kereskedelmi társaságok vágták zsebre. 1950 második felében a háborús inflációs konjunktúra hatására a farmerárak árai bizonyos mértékben emelkedtek. Ennek ellenére a farmerek jövedelmei csökkentek, ami azt bizonyítja, hogy a termelés fizikai terjedelme összezsugorodott. 1951-ben a farmerek által vásárolt áruk árai az egész évben emelkedtek. Ugyanakkor a farmerek által eladott áruk árai az év végén alacsonyabbak voltak az év elején elért maximális színvonalnál. 1951 októberben majdnem 6%-kal alacsonyabb volt ezeknek az áraknak az indexe, mint 1951 márciusában.

*

A délamerikai kontinens országainak mezőgazdasága a fokozódó hanyatlás képét mutatja. Brazília, Bolívia, Paraguay, Uruguay és a Karáibi-tenger övezetébe tartozó kisebb országok, amelyeket az imperialisták rendkívül szűk körre specializált, monokulturális termelésű kiegészítő agrárnyersanyagforrásokká változtattak, teljesen az élősdű és rabló ültetvénygazdálkodást folytató amerikai monopoliumok uralma alá kerültek. Ez a gazdálkodás elpusztítja ezeknek az országoknak a termelőerőit, a lakosság éhen-

² Sztálin Művei. 12. kötet, 323. old., oroszul, és u. a., Szikra, Budapest, 1950, 12. kötet, 346. old.

halás, járványos megbetegedések és elemi csapások okozta tömeges pusztulásához vezet.

A burzsoázianak nem érdeke az, hogy a mezőgazdasági termékek és nyersanyagok fogyasztására vonatkozólag statisztikát vezessen, mert az éhségstatisztika lenne. Hess és Afron beismerése szerint, akik igen sok Latin-Amerikára vonatkozó okiratot és statisztikai adatot megvizsgáltak, e kontinens lakosságának kétharmada a teljes éhség okozta kimerültség állapotában van; a lakosság kétharmada félféudális rabságban él.

A háború utáni években az argentinai földművelés legfontosabb mezőgazdasági terményeinek, a búzának és kukoricának, termelését csökkentették. Az állami statisztika hivatalos adatai szerint a búza össztermelés, amely 1934—1938. években átlagosan 6,6 tonna volt, 1950-ben 5,5 millió tonnára csökkent.

A talaj rabló módon való kizsákmányolása a monokultúra útján többmillió hektárnyi, régebben jóltermő föld pusztulásához vezetett. Mind gyakoribbakká váltak a katasztrofálisan rossz termések. A legutolsó tizenöt év alatt az átlagos terméshozam állandóan csökkent. A vetésterületek is csökkennek. Míg 1940-ben a gabona vetésterülete és a lenmag vetésterülete Argentínában 19,0 millió hektár volt, addig 1949-ben csak 7,9 millió hektárt tett ki.

Az argentin mezőgazdaság nehéz helyzetét főként az okozta, hogy az USA a „Marshall-terv” segítségével monopolizálta az európai piacokat és megfosztotta Argentínát attól, hogy eladhassa mezőgazdasági termékeit.

Ausztráliában a búzatermés az 1947. évi 6,7 millió tonnával szemben 1950-ben 5,5 millió tonnára csökkent.

A húst exportáló országokban — Argentínában, Ausztráliában és Új-Zeelandban — az állatállomány, a hústermelés és az állati zsírok termelése a háborúutáni években nem mutat növekedési tendenciát, annak ellenére, hogy az európai állattenyésztés állapota rossz. Ez a helyzet azzal magyarázható, hogy az európai országokba irányuló húsexport, ezen országok belső termelésének csökkenése ellenére, szintén összezsugorodott. Míg a háború előtti években Európa átlagosan 1,8 millió tonna húst importált évente, addig 1948—1949-ben az évi húsbehozatal csak 1,4 millió tonna, az állati zsírok behozatala pedig ennek megfelelően 1,7 millió, illetve 1,1 millió tonna volt évente.

*

Rendkívül nehéz helyzetben van az ázsiai gyarmati és függő országok mezőgazdasága.

Az angolok indiai és pakisztáni uralma következtében ezeknek az országoknak mezőgazdasága már a háború előtti években fokozatosan leromlott.

India és Pakisztán mezőgazdaságának degradációját világosan mutatja a vetésterületek és a gyapottermelés csökkenése. A háború előtt a gyapot vetésterülete Indiában és Pakisztánban 8—10 millió hektár volt, az össztermelés pedig körülbelül 1 millió tonna. A háború után India és Pakisztán gyapottermelése csökkent. 1947—1948-ban a gyapottal bevetett terület 5,7 millió hektár, 1948—1949-ben pedig 5,6 millió hektár volt, ennek megfelelően a rost-termelés 762 és 610 ezer tonna volt.

Az elmaradott, primitív, adókkal és mindenféle illetékekkel sújtott, az angol ültetvényesek, helybeli hercegek és nagybirtokosok, valamint a rabló

monopóliumok által kegyetlenül kizsákmányolt indiai parasztság teljesen tehetetlen a természeti csapásokkal szemben. Az angol monopolisták rablógazdálkodásukkal elpusztították a régóta fennálló öntözési rendszereket, tönkretették a mezőgazdaságot. Egyes kerületekben az árvíz, máshol a szárazság hatalmas területeken pusztítja el a vetéseket.

A „Corn Traid News” című újság közli, hogy az indiai éhínség megakadályozására 1951-ben 6 millió tonna kenyérgabonát kellett behozni. A valutanehezőségek miatt azonban a kormány csak 3,7 millió tonnát volt hajlandó behozni. A parasztok, földmunkások és munkanélküliek milliói halnak éhen.

A holland imperializmus gyarmati háborúja Indonézia népei ellen és az USA monopóliumainak kényszere hatalmas károkat okoznak a mezőgazdaságnak és töménytelen szenvedést okoznak Indonézia dolgozóinak. A mezőgazdasági termelés jelentős csökkenése az országban éhséghez és az eddig is szegényes táplálkozás csökkenéséhez vezetett. A holland, amerikai és angol ültetvényesek, akik többmillió hektár kitűnő földet vettek el a parasztoktól gumi-, kopra-, tea-, mustár- és egyéb exportnövény-ültetvények számára, lerombolták Indonézia mezőgazdaságának történelmileg kialakult jellegét és számos élelmiszertermény, többek között rizs importálójává változtatták. A rizstermelés állandóan tovább csökken.

Míg 1934—1938-ban Jávában és Madurában az átlagos rizstermelés 6,1 millió tonna volt, addig 1945—1948-ban 4,9 millió tonnára csökkent. Az élelmiszertermények termelése még a legnyomorúságosabb szükségleteket sem fedezi. Ugyanakkor, amikor néhány ültetvényes többmillió hektár földdel rendelkezik, 7 millió parasztgazdaságnak csak 6,4 millió hektár vetésterülete van, azaz egy gazdaságra 0,66 hektár föld jut. Indonézia mérhetetlen természeti gazdagságát az imperialisták rabolják ki. Az ültetvényes gazdálkodás rabló módon folyik és szó szerint a rabok millióinak csontjain épül. A földmunkások szörnyű kizsákmányolása, a munkabér nyomorúságos színvonala a világon a leghosszabb munkanap mellett (16—18 óra) Indonézia ültetvényein, valamint a többi gyarmatokon és félgyarmatokon, — Thaiföldön, Malayában, az afrikai kontinens országáiban — a munkások tömeges kihalásához vezet.

A gyarmati országok mezőgazdaságának pusztulása — amely együtt jár azzal, hogy az éhség és kíméletlen kizsákmányolás következtében az emberek milliói pusztulnak el, — a kapitalizmus egyik legnagyobb bűne.

*

A kapitalista országok mezőgazdaságának hanyatlásával, a tömeges elnyomorodással, a rossz táplálkozás fokozódásával, a kapitalista országok dolgozóinak nyomorával ellentétben a Szovjetunió mezőgazdasága és egész gazdasági élete szüntelenül és gyorsan fejlődik, hatalmas méretekben emelkedik a dolgozók életszínvonala. A mezőgazdaság háború előtti színvonalát messze maguk mögött hagyták. A Szovjetunió valóra váltja a nagyszerű sztálini természetátalakítási tervet, hatalmas arányú békés építést hajt végre, gyors ütemben valósítja meg a kommunizmus nagy építkezéseit, mind eredményesebben oldja meg a szükségleti cikkek bőségének megteremtését.

A népi demokratikus országok, a Szovjetunió tapasztalatait felhasználva és önzetlen segítségére támaszkodva, haladnak a szocializmus útján

és állandóan gyorsuló ütemben fejlesztik gazdaságukat, biztosítva a dolgozó tömegek anyagi és kulturális színvonalának gyors emelkedését.

A burzsoázia és tudós lakájai, minden hamisítási és csalási módszerük ellenére, nem képesek a széles dolgozó tömegek előtt elleplezni a kapitalista és szocialista gazdasági rendszer között fennálló mély ellentétet. A kapitalista országok dolgozó parasztsága mindinkább meggyőződik arról, hogy csak a kapitalista rabszolgaság megszüntetése hozza meg a válságoktól, a növekvő nyomortól és hanyatlástól, az imperialista háborúktól való szabadulást, amelyekre a kapitalizmus kárhóztatja a népeket, az a kapitalizmus, amely a legszörnyesebb gonosztettekkel igyekszik elodáztatni elkerülhetetlen pusztulását. A munkásosztály és harcosszervezete — a kommunista pártok — vezetésével mind szélesebb paraszttömegek kelnek fel a kapitalista rabszolgarendszer elleni harcra.

A „SZOCIALISTA STATISZTIKA KÖNYVTÁRA“

című sorozat huszonkettedik számaként

megjelent

I. V. KOCSETOV

VASÚTI STATISZTIKA

című műve

Kocsetov tankönyve öt alapvető részben tárgyalja: a szállítások statisztikáját, az üzemi statisztikát, a munkaügyi és munkabérstatisztikát, az állóalapok és műszaki felszereltség statisztikáját és a vasúti statisztikai elemző munkát.

E részekben belül behatóan foglalkozik az áru- és személyszállításra vonatkozó adatok számbavételi és feldolgozási módszereivel, a mozdonyok és vasúti kocsik állományára, állapotára, munkájára és kihasználásának mértékére vonatkozó adatok számbavételével és feldolgozásával, a vasúti szállítás önköltségének elemzésével, stb., stb.

A könyv három mellékletet is tartalmaz: az állóalapok 1940. évi leltározásánál használt nomenklaturát, a pálya műszaki állapotára vonatkozó beszámolójelentés vázlatát és a legfontosabb vasúti okmányok mintáit.

Kocsetov „Vasúti statisztiká“-ja nélkülözhetetlen segédkönyve a vasúti szállítás vezetőinek és a többi vasúti dolgozóknak, különösen a számviteli, statisztikai osztályok dolgozóinak és a tervezőknek.

Ára: füzve 33,50 Ft — kötve 39,— Ft

Kapható

**AZ ÁLLAMI KÖNYVTERJESZTŐ VÁLLALAT
KÖNYVESBOLTJAIBAN**